

ASKØY KOMMUNE
Klampavikvegen 1
5300 Kleppestø

Saksbehandler:
Britt Solheim

Rapport fra flerdagstilsyn i Askøy kommune

Kontrollnummer: 2019.013.R.FMVL

Kontaktpersoner ved tilsynet:

Fra virksomheten:
Anton Bøe

Fra Fylkesmannen i Vestland:
Sissel Storebø

Resultater fra flerdagstilsynet

Denne rapporten omhandler resultatet fra flerdagstilsynet som ble presentert hos Askøy kommune under sluttmøtet 22. januar 2020. Tilsynet med tema innen avløpshåndtering ble gjennomført 11. og 12. desember 2019. Rapporten er endelig.

Fylkesmannen avdekket 2 avvik. Vi ga ingen anmerkninger under tilsynet. Fylkesmannen ser alvorlig på begge avvikene, med bakgrunn i avvikenes omfang.

Avvik:

- Internkontrollen til Askøy kommune er mangelfull for ytre miljø
- Askøy kommune oppfyller ikke rensekravet i forurensningsforskriften og flere krav gitt i utslippstillatelsen.

Anmerkninger:

Ingen forhold ble anmerket under tilsynet.

Avvikene er nærmere beskrevet fra side 5 og utover i rapporten. Oppfølgingen etter tilsynet er nærmere beskrevet på side 3.

Elektronisk dokumentert godkjenning, uten underskrift

Kjell Kvingedal
miljødirektør

Sissel Storebø
seksjonsleder

1. Informasjon om den kontrollerte virksomheten

Ansvarlig enhet

Navn: ASKØY KOMMUNE	
Organisasjonsnr.: 973960636	Eies av: 974774593
Bransjenr. (NACE-kode): 37.000 - Oppsamling og behandling av avløpsvann	

Kontrollert enhet

Navn: Avløpsrenseanlegg i Søre Askøy tettbebyggelse	Anleggsnr.: 1247.0063.01
Kommune: Askøy	Fylke: Vestland
Anleggsaktivitet: Avløpsnett og -rensing	
Tillatelse gitt: 12.10.2016	Sist endret:

2. Bakgrunn for flerdagstilsynet

Fylkesmannen har gjennomført et flerdagstilsyn av Askøy kommune 11. og 12. desember 2019. Tilsynet ble utført som en systemrevisjon, og temaene omfattet avløpsrenseanleggene i Søre Askøy tettbebyggelse.

Formålet med flerdagstilsynet er å vurdere om det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet fungerer tilfredsstillende. Fylkesmannen har undersøkt om:

- virksomhetens system for internkontroll er hensiktsmessig og dekkende
- aktiviteter utføres slik som beskrevet og uttalt
- virksomheten når sine mål og driver sin virksomhet innenfor egne rammer og de samme rammene som myndigheten har satt

Flerdagstilsynet ble gjennomført ved å:

- granske dokumenter
- intervju sentralt plasserte personer i organisasjonen
- verifisere (ved stikkprøvekontroll) at rutiner, prosedyrer og instruksjoner blir fulgt opp i praksis

Tilsynet ble gjennomført i medhold av forurensingsloven § 48.

Tilsystema

- internkontroll
- utslipp til luft
- utslipp til vann
- avfall
- kjemikalier
- utslippstillatelsen

Rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under flerdagstilsynet og gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av virksomhetens miljøarbeid eller miljøstatus.

Definisjoner

Avvik: Manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Anmerkning: Et forhold som tilsynsetatene mener er nødvendig å påpeke for å ivareta ytre miljø, men som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

Andre forhold: Saker som framkom under tilsynet og som det kan være nyttig for virksomheten og saksbehandlere å kjenne til. Her kan også inngå kommentarer til tema som ble tatt opp under inspeksjonen, men der det ikke ble gitt avvik eller anmerkninger.

3. Oppfølging etter flerdagstilsynet

Askøy kommune plikter å rette opp avvikene som er beskrevet i denne rapporten. Fylkesmannen ser alvorlig på avvikene, både på grunn av fare for forurensing som følge av manglende etterlevelse av krav og omfanget av avvikene. Avvikene har også blitt påpekt ved tidligere tilsyn. Askøy kommune må sende en skriftlig redegjørelse som beskriver hvilke tiltak som er gjennomført for å rette avvikene og en framdriftsplan, snarest og innen 15. juni 2020. Vi vil også be om at den skriftlige redegjørelsen blir lagt frem i et eget møte med Fylkesmannen.

Tiltakene som blir gjennomført for å rette avvikene vil bli fulgt opp med et nytt tilsyn.

Vi ber om at dere stiler svarbrevet på e-post til fmvlpost@fylkesmannen.no.

4. Pålegg om opplysninger

Askøy kommune må sende Fylkesmannen følgende opplysninger innen 15. juni 2020, jf. forurensingsloven § 49:

- Opplysninger om når kommunal avløpsplan er ferdigstilt
- Opplysninger om tidfestet framdriftsplan for avløpsutbyggingen i Søre Askøy tettbebyggelse

Klageadgang

Dere har rett til å klage på pålegg om opplysninger dersom dere mener at dere ikke har plikt eller lovlig adgang til å gi disse opplysningene. En klage bør begrunnes og skal sendes til Fylkesmannen i Vestland senest tre dager etter mottagelsen av denne rapporten, jf. forvaltningsloven § 14. En klage kan framsettes både skriftlig og muntlig.

5. Varsel om tvangsmulkt for retting av avvik

Fylkesmannen varslar at vi vil fatte vedtak om tvangsmulkt, jf. forurensningsloven § 73, dersom vi ikke har mottatt en skriftlig bekreftelse på at avvikene er rettet, eller har oversendt en framdriftsplan, innen 15. juni 2020. Tvangsmulkten vil påløpe dersom vi ikke har mottatt en bekreftelse på at avvik er rettet innen to uker etter at vedtaket om tvangsmulkt ble fattet.

En eventuell tvangsmulkt vil være et engangsbeløp på 50 000 kroner. Dere har anledning til å kommentere dette varselet. Eventuelle kommentarer må sendes til Fylkesmannen i Vestland innen to uker etter at denne rapporten er mottatt.

6. Vedtak om gebyr

Askøy kommune er ved dette flerdagstilsynet plassert i gebyrsats 4, jf. varselbrev datert 19. september 2019. Dette betyr at dere skal betale 98 400 kroner i gebyr for flerdagstilsynet. Faktura ettersendes av Miljødirektoratet. Vedtaket om gebyr er hjemlet i forurensningsforskriftens § 39-8 om gebyr for flerdagstilsyn.

Klageadgang

Gebyrets størrelse kan eventuelt påklages til Miljødirektoratet, jf. § 28 i forvaltningsloven. Klagefristen er tre uker fra 12. mars 2020. Klagen bør være skriftlig, begrunnet, og skal sendes via Fylkesmannen i Vestland. Fylkesmannen viser ellers til forurensningsforskriftens kapittel 39 om innkreving av gebyr til statskassen.

7. Offentlighet i forvaltningen

Denne rapporten vil være tilgjengelig for offentligheten via postjournalen til Fylkesmannen i Vestland, jf. offentleglova.

8. Avvik

Vi avdekket følgende avvik under flerdagstilsynet:

Avvik 1

Internkontrollen til Askøy kommune er mangelfull for ytre miljø

Avvik fra:

- Internkontrollforskriften § 4 Plikt til internkontroll
- Internkontrollforskriften § 5 andre ledd punkt 1-8:
 - punkt 1 (oversikt)
 - punkt 2 (opplæring og kompetanse)
 - punkt 4 (mål)
 - punkt 5 (oversikt over organisasjon og ansvarsfordeling)
 - punkt 6 (risikovurdering)
 - punkt 7 (rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser)
 - punkt 8 (systematisk gjennomgang av internkontrollen)
- Utslippstillatelsen av 12. oktober 2016
 - punkt 1.3 (internkontroll)
 - punkt 2.1 (generelle forhold)
 - punkt 2.6 (krav til systematisk vedlikehold og fornyelse)
 - punkt 14.1 (Altinn-rapportering)
 - punkt 14.2 (årlig rapportering av driftsforhold)

Kommentarer:

Internkontrollforskriften inneholder krav om gjennomføring av systematiske tiltak for å nå målene i helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen.

Internkontrollforskriften § 4 krever at den som er ansvarlig for virksomheten skal sørge for at det innføres og utøves internkontroll, og at dette gjøres i samarbeid med arbeidstakerne og deres representanter. Dette er viktig for at samlet kunnskap og erfaring skal kunne utnyttes.

Internkontrollforskriften § 4

Askøy kommune kunne ikke dokumentere ved tilsynet, at plikten til internkontroll er overholdt for ytre miljø for avløpsanlegg og avløpsnett.

Internkontrollforskriften § 5 andre ledd, punkt 1-8

Virksomheter må i sitt HMS-arbeid vurdere risiko, planlegge og prioritere nødvendige tiltak og følge opp effektene av tiltakene. Et viktig ledd i dette arbeidet er å foreta en vurdering basert på kravene i internkontrollforskriften § 5 andre ledd, punkt 1-8.

Utslippstillatelsen punkt 1.3 krever at kommunen skal ha internkontroll for sin virksomhet i samsvar med internkontrollforskriften¹. Internkontrollen skal blant annet sikre og dokumentere at kommunen overholder kravene i tillatelsen og gjeldende lovverk. Punkt 2.1 krever at kommunen skulle ha utarbeidet en samlet risiko- og sårbarhetsvurdering for alle avløpsanleggene som er omfattet av tillatelsen innen 31. desember 2017. I tillegg skal risiko som overskrider akseptkriteriene følges opp i en forpliktende handlingsplan. Punkt 2.6 har krav om at det skal fastsettes mål og tidfeste delmål for å etterkomme kravene til avløpsanleggenes funksjon.

Fylkesmannen ba om å få tilsendt dokumentasjon før tilsynet på at Askøy kommune har internkontroll for ytre miljø. Vi har ikke mottatt slik dokumentasjon.

Punkt 1. Oversikt over relevante lover og forskrifter skal være tilgjengelig

Virksomheten skal sørge for at de lover og forskrifter i helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen gjelder for virksomheten er tilgjengelige, og ha oversikt over de krav som er særlig viktig for virksomheten.

Relevante lover og forskrifter skal være tilgjengelig enten fysisk eller digitalt. Vedtak, som for eksempel virksomhetens utslippstillatelse vil også kreves framlagt. I flere av intervjuene ble det opplyst at de ikke kjente til vilkårene i tillatelsen for utslipp av avløpsvann i Søre Askøy tettbebyggelse, eller hvor de kunne finne opplysningene.

Punkt 2. Opplæring og kompetanse

Virksomheten skal sørge for at arbeidstakerne har tilstrekkelige kunnskaper og ferdigheter i det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet, også informasjon om endringer. Hva arbeidstakerne skal ha kunnskap om avhenger av virksomhetens art, aktiviteter eller risikoforhold for ytre miljø. Kravet innebærer at arbeidstakerne skal ha kunnskap og

¹ Systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften)

ferdigheter som gjør dem i stand til utføre arbeidsoppgavene, slik at alle relevante helse-, miljø- og sikkerhetskrav overholdes.

Under intervjuene kom det fram at informasjon om styrings- og rapporteringslinjer innenfor eget arbeidsområde er mangelfull. Kommunen har planlagt å innføre et tilpasset digitalisert HMS-system, slik at krav i tillatelsen, arbeidsoperasjoner, rutiner og avviksrapporteringen blir lett tilgjengelig og funksjonell.

Punkt 4. Mål

Virksomheten skal fastsette mål for en akseptabel helse-, miljø- og sikkerhetstilstand.

Målene må være realistiske og målbare i samsvar med virksomhetens risikovurderinger. De må følges opp aktivt og på en systematisk måte. Resultatene fra interne tilsyn, avviksbehandling, uønskede hendelser med mer, må evalueres for å oppnå forbedringer i HMS-arbeidet. I tillatelsen punkt 1.2 Miljømål, er det krav om at avløpsvann skal håndteres slik at miljøskade og sjenerende forhold ikke oppstår. I tillatelsen punkt 2.6 er det satt krav om å fastsette mål og tidfeste delmål for å etterkomme kravene til avløpsanleggenes funksjon til kontroll på tilførsler av overvann gjennom oversikt over inn- og utlekking.

Intervjuene og framlagt dokumentasjon viser at kommunen ikke kan dokumentere mål for disse funksjonene. Kommunen har bare satt overordnede mål i vedtatt konseptutvalgsutredning for vann og avløp for nye anlegg.

Punkt 5. Oversikt over organisasjon og ansvarsfordeling

Virksomheten skal ha oversikt over organisasjon, herunder hvordan ansvar, oppgaver og myndighet for arbeidet med helse, miljø og sikkerhet er fordelt.

Ved tilsynet ble det foretatt en gjennomgang av hvordan virksomheten styrer og organiserer viktige aktiviteter og systematiske tiltak innenfor avløpshåndteringen, og hvordan ansvarsfordelingen er gjort. Kommunen har framlagt en organisasjonsplan som viser at alle jobber med både vann og avløp. Den viser også hvem som jobber med henholdsvis drift, forvaltning og prosjekt.

På bakgrunn av vår gjennomgang, konkluderer Fylkesmannen med at virksomheten ikke har nok oversikt for å sikre god oppfølging av arbeidet med helse, miljø og sikkerhet ute i virksomheten. Flere sentrale arbeidsoppgaver knyttet til oppfølging av ytre miljø mangler beskrivelser av hvem som gjør hva og når.

Punkt 6. Risiko

Virksomheten skal kartlegge farer og problemer og på bakgrunn av dette vurdere risiko, og utarbeide tilhørende planer og gjennomføre tiltak for å redusere risikoforholdene.

Punkt 2.1 i tillatelsen har krav om oppdatering og revidering av ROS-analyse, inkludert oppfølgende tiltak innen 31. desember 2017.

I henhold til tillatelsen, skal virksomheten gjennomføre miljørisikoanalyse for utslipp til ytre miljø fra transportsystem og renseanlegg. Virksomheten skal ha oversikt over de

miljøverdiene som kan bli berørt av akutt forurensning, i tillegg til de helse-, og miljømessige konsekvensene en slik forurensning kan medføre.

Kommunen skulle innen 31. desember 2019 ha utarbeidet en samlet risiko- og sårbarhetsvurdering for alle avløpsanleggene som er omfattet av tillatelsen. Risiko som overskrider akseptkriteriene skal følges opp i en forpliktende handlingsplan. Vurderingen skal legge spesiell vekt på sårbare anleggskomponenter, områder med mulig brukerkonflikt og klimaeffekter som økt nedbørintensitet og havnivåstigning. Andre aktuelle tema er lukt fra slamhåndtering, vakante stillinger i kommunen innen VA-området med mer.

Askøy kommune har gjennomført risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) for vannrenseanlegg og vannforsyningsnett, men ikke for avløpsanlegg og avløpsledningsnett. Norconsult AS har gjennomført en miljørisikoanalyse for det opprinnelig planlagte renseanlegget Søre Askøy hovedavløpsrenseanlegg (SAHARA). Det er seinere bestemt at SAHARA ikke skal bygges. Ved tilsynet ble det opplyst at arbeidet med risiko- og sårbarhetsanalyse skal gjennomføres for alle avløpsanlegg og ledningsnett i tettbebyggelsen i 2020.

Punkt 7. Rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser

Virksomheten skal iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen.

Det skal foreligge skriftlige rutiner som viser at virksomheten etterlever kravene i tillatelsen og lovverket. Relevante rutiner kan være rutiner for hvordan vedlikehold skal gjennomføres, drift av renseanleggene, håndtering av avfall og avviksbehandling. Listen er ikke uttømmende.

I pumpestasjonene blir det ført driftslogg. Dersom større hendelser skal rapporteres videre, skjer dette muntlig til overordnede. Det ble opplyst at operatørene møtes til morgenmøte hver dag, der arbeidsoppgavene blir muntlig fordelt.

I tillatelsen punkt 2.6 er det krav om at rutiner for drift og vedlikehold av avløpsanlegg skal være i samsvar med internkontrollforskriften. Kommunen skal i kommunal avløpsplan ha oversikt over inn- og utlekking av fremmedvann til og fra avløpsnett i tillegg til at god kontroll over avløpsnettets funksjon skal være dokumentert. Intervju og gjennomgang av dokumenter viste at Askøy kommune ikke har skriftlige rutiner for å sikre at kravene i regelverket og tillatelsen overholdes. Kommunens avvikssystem fungerer ikke i dag etter intensjonen for avløpssektoren. VA-etaten bruker kommunen sitt avviksbehandlingssystem for drift og vedlikehold. Det ble opplyst at i en travel hverdag med flere vakante stillinger, blir avvik og avviksrapporteringen mangelfull. Dette fører til problemer med å få til en systematisk retting av avvikene.

Punkt 8 Systematisk gjennomgang

Virksomheten skal foreta systematisk overvåkning og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt.

Den som er ansvarlig for virksomheten har plikt til å sørge for at internkontrollen blir overvåket og gjennomgått for å sikre at den fungerer som forutsatt. De vil si at det ligger en plikt i å påse at internkontrollen vurderes kontinuerlig, slik at mangler kan fanges opp. I plikten ligger også at det med jevne mellomrom skal foretas en fullstendig gjennomgang av hele det systematiske arbeidet.

Ved tilsynet kunne ikke virksomheten dokumentere en systematisk gjennomgang av internkontroll for avløpsetaten.

Askøy kommune fikk også avvik knyttet til mål for avløpsanleggene, miljørisikovurdering og avvikshåndtering ved forrige tilsyn fra Fylkesmannen i 2014. Deler av dette ble innarbeidet i de konkrete rapportene som ble utarbeidet i forbindelse med SAHARA.

Avvik 2

Askøy kommune oppfyller ikke rensekravet i forurensningsforskriften og flere krav gitt i utslippstillatelsen.

Avvik fra:

- forurensningsforskriften kapittel 14
 - forurensningsforskriften § 14-8

- utslippstillatelse av 12. oktober 2016 for kommunalt avløpsvann og overvann fra avløpsanlegg i Søre Askøy tettbebyggelse
 - punkt 2.1 (generelle forhold)
 - punkt 2.3 (krav til avløpsnett)
 - punkt 2.4 (krav til utslipp fra renseanlegg)
 - punkt 7.1 (forebyggende tiltak)
 - punkt 14.1 (Altinn-rapportering)
 - punkt 14.2 (årlig rapportering av driftsforhold)

Kommentarer:

Primærrensing skulle ha vært oppnådd innen 31. desember 2015 for hele tettbebyggelsen for anlegg større enn 50 personekvivalenter (pe), jf. forurensningsforskriften § 14-8.

Videre oppfølging av kommuner som ikke oppfyller kravet i § 14-8 vil bli klargjort av Miljødirektoratet.

Askøy kommune overholder ikke konsentrasjonskravet eller renseeffektkravet for BOF₅ og SS for primærrensing. Forurensningsforskriften § 14-13 angir det største antallet prøver som kan være over konsentrasjonskravet eller under renseeffektkravet for BOF₅ og SS etter prøvetaking. Ingen av anleggene i Søre Askøy tettbebyggelse oppnår primærrensing. Overskridelser av utslippsverdiene er dermed brudd på regelverket.

Vi viser til følgende andre brudd på krav i tillatelsen, der fristen er overskredet:

Punkt 2.1 Generelle forhold

- Ferdigstillelse av Hovedplan avløp med framdriftsplan for avløpsutbyggingen

Punkt 2.3 Krav til avløpsnett

2.3.2 Krav til kontroll med overvann

- Innføring av systematisk registrering av utlekking fra ledningsnett
- Dokumentasjon av valg av intensitet- og varighetskurver for dimensjonerende tilrenning til avløpsnett skal være tilstrekkelig oppdatert
- Utarbeidelse av tiltaksplan mot tilførsler av overvann til avløpsnett

2.3.3 Krav til utslipp via driftsoverløp (regnvannsoverløp)

- Ha oversikt over alle overløp og betydelige lekkasjer på avløpsnett
- Driftstiden på overløp skal registreres eller beregnes for et dimensjonerende år
- Kommunen skal utarbeide en plan som viser hvordan overvann påvirker ledningsnett i ulike avrenningssituasjoner og hvilke tiltak som skal settes i verk for å redusere tilførsler av overvann til avløpsnett

2.3.4 Krav til virkningsgrad for avløpsnett

- Dokumentasjon av forurensingsmengden som kommer fram til renseanleggene
- Dokumentasjon av hydraulisk balanse ved modell eller annet
- Ha et overvåkings- og beredskapssystem som sikrer at stans i pumpestasjoner som gir nødoverløp blir oppdaget raskt og utbedres innen 24 timer

Punkt 2.4 Krav til utslipp fra renseanlegg

- Krav om prøvetaking fra eksisterende renseanlegg er ikke overholdt

Punkt 14.1 Altinn-rapportering

- Kommunen skal rapportere avløpsdata hvert år til Altinn innen 1. mars.

Punkt 14.2 Årlig rapportering av driftsforhold

- Kommunen skal årlig rapportere data om status for avløpsnett, renseanlegg, slamhåndtering og overvåking til Fylkesmannen innen 1. mars.

Det kom fram under intervjuene at ingen av kravene i tillatelsen med egen frist for gjennomføring innen 31. desember 2017 er overholdt. I intervjuene ble det opplyst at to av renseanleggene har gått i overløp i et år, før de ble oppgradert. Det skjedde fordi anleggene er gamle, og det var vanskelig å skaffe reservedeler. Kommunen kunne ikke legge fram vedlikeholdsrutiner.

Ifølge tillatelsen skal kommunen ha et overvåkings- og beredskapssystem som sikrer at stans i pumpestasjoner som gir nødoverløp oppdages raskt og utbedres innen 24 timer. I intervjuene kom det fram at kommunen ikke har oversikt over alle overløp, og at mange overløp mangler alarmer. Grensen for utbedring innen 24 timer blir også overskredet.

Askøy kommune har plikt til prøvetaking på eksisterende anlegg som vist i tillatelsen punkt 2.4: «Krav til rensing av avløpsvannet i utslippstillatelsen datert 3. mars 2000 (punkt 1.5 i vedlegg 2) gjelder fram til nytt renseanlegg er satt i drift og kommunen har innført primærrensing i hele kommunen for hele tettbebyggelsen. Det vil si at renseanleggene skal holde tilbake en slammengde tilsvarende 50 g slam pr. pe og døgn med 20 % TS.»

Ved tilsynet ble det opplyst at prøvetaking, for å kontrollere at kravet i punkt 2.4 overholdes ikke blir utført. Slammengden blir veid før levering, men slammet blir ikke analysert for tørrstoffinnhold.

Selv om renseanleggene ikke er bygget ut for akkreditert prøvetaking, har tre av de ansatte gjennomført opplæring hos Driftsassistansen i Hordaland, Vann og Avløp IKS (DIHVA IKS). De er godkjent som kontrahert personell, slik at de kan gjennomføre denne prøvetakingen. Det tas 12 prøver i måneden på sil-anleggene Hauglandshella, Juvik, Strusshamn, Kleppstø og Drageide.

Da tillatelsen ble gitt i 2016 opplyste kommunen at Hovedplan avløp var under utarbeidelse, og at den var planlagt vedtatt i kommunestyret i mai 2017. Hovedplan for avløp 2005 -2016 er den siste planen som er utarbeidet for Askøy kommune. Arbeidet med ny hovedplan for avløp er ikke startet opp. Det ble opplyst at kommunen skal leie inn eksterne konsulenter for arbeidet med hovedplanen. Målet er at den skal være klar sommeren 2020.

Fylkesmannen gir kommunen pålegg om å opplyse når planen skal være ferdig, jf. punkt 4 i rapporten.

I tillatelsen punkt 14.1 er det krav om at kommunen skal rapportere avløpsdata årlig via Altinn for alle avløpsanlegg med anleggskapasitet større enn 50 pe i tettbebyggelsen. Det vil si at kommunen skal ha oversikt over alle anlegg, eierforhold og hvor mange personer som er tilknyttet anleggene fra hvert hus og rapportere data for anleggene.

Den årlige egenkontrollrapporteringen omfatter ikke alle rapporteringspliktige anlegg. Kommunen opplyste at de har kjennskap til de fleste anleggene i Søre Askøy tettbebyggelse, mens oversikten er dårligere for anlegg som er regulert etter forurensingsforskriften kapittel 13 der Askøy kommune er forurensningsmyndighet.

Tillatelsens punkt 14.2 krever årlig rapportering av driftsforhold.

Følgende skal rapporteres:

- Status for oppfølging av tidsfrister. Hvordan dagens og planlagt oppgradering av avløpsnett vil medføre at fastsatte krav og delmål etterkommes
- Hvordan avløpsnett fungerer, inkludert driftstid eller mengder avlastet for overløp og beregning av innlekking og utlekking
- Omfanget av tiltak for å redusere tilførsler av overvann, herunder forventet og registrert effekt av tiltakene, inkludert større separeringstiltak
- Hvordan renseanleggene fungerer og årsaker til eventuelle overskridelser av tillatelse. Videre skal trender for rensing, driftsstabilitet og fremtidig rensekapasitet beskrives.

- Resultater, trender og konklusjoner fra resipientovervåking
- Resultater fra målinger av tungmetaller og organiske miljøgifter i innløp og rensed avløpsvann
- Status for risikovurderinger og oppfølging

Rapporten skal dokumentere om vilkårene som er satt i tillatelsen blir overholdt. Data som er rapportert via Altinn er det ikke behov for å gjenta. Likevel manglet det rapportering på flere av punktene. For eksempel manglet status for oppfølging av tidsfrister, hvordan avløpsnett og renseanleggene fungerer, og omfanget av tiltak for å redusere overvann. I vår tilbakemelding til kommunen 31. mai 2019 på rapporteringen, opplyste vi om dette. Vi bad samtidig om å få oversendt en tidfestet handlingsplan for hvordan kommunen skal rette opp problemene med avløpsvann som går i overløp. Frist for tilbakemelding var 1. juli 2019. Fylkesmannen har ikke mottatt denne informasjonen. Kommunen opplyste at den alvorlige saken rundt drikkevannsforsyningen som oppstod 6. juni 2019 gjorde det umulig å gå inn i detaljene i tilbakemeldingene av 31. mai 2019.

Askøy kommune fikk også ved forrige tilsyn fra Fylkesmannen i 2014 avvik knyttet til de samme temaene som manglende handlingsplan og saneringsplan for avløpsanleggene, drift og vedlikehold av ledningsnett og overløp og dokumentasjon av rensekrav.

9. Anmerkninger

Ingen forhold ble anmerket under inspeksjonen.

10. Andre forhold

Askøy kommune har siden år 2000 hatt en dobling i befolkningsveksten. Siden utslipp av avløpsvann ikke tilfredsstiller dagens krav til avløpsrensing, vedtok kommunen i 2015 å bygge et felles avløpsrenseanlegg i fjell for Søre Askøy tettbebyggelse. I forbindelse med at ny handlingsplan for vann og avløp 2017-2027 skal utarbeides, har Askøy kommune utredet to alternativer for vann- og avløpssystemet. Med utbygging som planlagt innen 2026 anslo kommunen et vann- og avløpsgebyr på over 30 000 kroner. Det ble derfor gjennomført en konseptvalgutredning for å finne den beste anleggsutbyggingen som også kunne forsvares for økning i gebyrkostnadene. Utredningen er basert på metode for konseptvalgutredning (KVU) for store statlige investeringer. Det valgte konseptet ble godkjent i Askøy kommunestyre 27. juni 2019.

Ulike konsepter ble vurdert opp mot hverandre og sammenlignet på økonomi, definerte effektmål for skadevirkninger på resipient og fleksibilitet. Fleksibilitet er vektet på mulighet for tilpasning til blant annet strengere rensekrav og sekundærrensing. Kommunen har valgt å bygge fire nye daganlegg istedenfor ett anlegg i fjell.

VA-seksjonen i Askøy kommune har i dag 35 ansatte fordelt på tre avdelinger, forvaltning, drift og prosjekt. Tre av seks prosjektledere er sluttet. Kommunen har derfor hatt problemer med å ha stor nok bemanning til å gjennomføre oppgavene på avløpssektoren. Nye personer skal ansettes i 2020.

I dag er 90 % av innbyggerne tilknyttet kommunalt vannverk, mens rundt 70 % er tilknyttet kommunale avløpsanlegg. Kommunen har seks avløpsanlegg bygget som sil-anlegg. Disse skal saneres på sikt. De siste ti årene er det etablert rundt 20 nye pumpestasjoner i tettbebyggelsen.

En del av saneringen av utilfredsstillende avløpsnett har de siste årene har vært koplet til gjennomføring av veiutbyggingen som omfattes av Askøypakken.

11. Gjennomføring

Flerdagstilsynet omfattet følgende aktiviteter:

- Formøte 30. oktober 2019: Forberedende møte for å planlegge flerdagstilsynet
- Åpningsmøte 11. desember 2019: Informasjon fra Fylkesmannen om gjennomføringen av tilsynet
- Intervjuer og verifikasjoner fra 11. til 12. desember 2019
 - Ni personer ble intervjuet
 - Befaring i Søre Askøy tettbebyggelse
- Avsluttende møte 22. januar 2020: Oppsummering med presentasjon av resultatene

12. Dokumentunderlag

Lovgrunnlaget for inspeksjonen var:

- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) med underliggende forskrifter
- Forskrift om begrenning av forurensning (forurensningsforskriften)
- Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften)
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)
- Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven fra Fylkesmannen
- Pålegg/vedtak i korrespondanse mellom virksomheten og Fylkesmannen

VEDLEGG 1

Deltagere ved Fylkesmannens flerdagstilsyn ved Askøy kommune 11. og 12. desember 2019

I tabellen under har vi satt opp en oversikt over funksjonene til de personene som deltok under formøtet, åpningsmøtet og det avsluttende møtet. Intervjuene er også med i tabellen.

Funksjon	Formøte	Åpningsmøte	Intervju	Sluttmøte
Rådmann	x		x	x
Sjef VA	x	x	x	x
Leder VA forvaltning		x	x	
Leder VA drift	x	x	x	x
Prosjektleder VA	x	x	x	
Verneombud		x	x	x
Driftsoperatør VA		x	x	x
Driftsingeniør VA		x	x	x
Konstituert driftsleder VA	x		x	

Fylkesmannens revisjonsgruppe:

Sissel Storebø, revisjonsleder

Kjell Kvingedal, revisor

Britt Solheim, saksbehandler

VEDLEGG 2

Dokumentunderlag for Fylkesmannens flerdagstilsyn ved Askøy kommune, 11. og 12. desember 2019

Fremlagt dokumentasjon som ble benyttet for å verifisere faktiske forhold:

- organisasjonskart
- overordnede mål
- framdriftsplan avløp - Vedtak gjort i Askøy kommunestyre 27. juni 2019
- Framdriftsplan avløp - Søre Askøy tettbebyggelse- Rapport av 27. mars 2019
- vedlegg 1 - Kart med inndeling av avløpssoner
- vedlegg 2 - Arealbehov Horsøy renseanlegg
- vedlegg 3 - Arealbehov Skarholmen renseanlegg
- vedlegg 4 - Arealbehov – Erdal renseanlegg
- vedlegg 5 – Avløpssone Vest
- vedlegg 6 - Avløpssone Sør
- vedlegg 7 - Avløpssone Øst I
- vedlegg 8 - Avløpssone Øst II
- vedlegg 9 - Framdriftsplan for utbygging av avløpsanlegg
- vedlegg 10 - Oversikt over utslipp for Søre Askøy tettbebyggelse
- hovedplan avløp 2005- 2016
- oversiktsskjema for kontroll av alle pumpestasjoner og renseanlegg
- flytskjema for vurdering av om pålegg om tilknytning til kommunalt nett skal gis
- kriterier for utvelgelse og prioritering av hvem som skal gis pålegg om tilknytning til kommunalt nett
- mal for driftsjournal avløpsrenseanlegg
- organisasjonskart med funksjoner